

КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

Іван Карпенко-Карий і театр

Виставка-портрет до 180-річчя від дня народження

**Зоя Жеребкіна, завідувач бібліотеки,
Ганна Павлова, бібліотекар**

Іван Карпенко-Карий — видатний
український драматург, актор, режисер
і публіцист.

*Він був одним з батьків новочасного
українського театру, визначним
артистом та при тім великим
драматургом, якому рівного не має
наша література.*

І. Франко

Іван Карпенко-Карий (Тобілевич) народився 29 вересня 1845 року. Його життя та творчість насичені цікавими фактами, а також неймовірним вкладом в українське театральне мистецтво та культурну спадщину.

Псевдонім «*Карий*», за однією з версій, від кольору очей, «*Карпенко*» — від свого батька Карпа.

Дитинство пройшло в селі *Арсенівка*,
поблизу Єлисаветграда.

Батько із зубожілих дворян, мати – селянка.
Карпо викупив її з кріпацтва у панів
Золотницьких.

Окрім Івана, у родині Тобілевичів
народилася ціла плеяда корифеїв українського
театру: *Микола Садовський, Панас*
Саксаганський, Марія Садовська-Барілотті.

Карпенко-Карий володів кількома мовами: *українською, німецькою, польською та французькою.*

Із 12 років Іван уже займався акторською майстерністю.
Першу п'єсу він написав у 17 років.

Двадцять років Іван служив у різних канцеляріях: працював і писарем, і секретарем міського поліцейського управління.

У цей період Тобілевич відкрив для себе твори Жан-Жака Руссо, Дені Дідро, Вольтера.

У 1863 році в Бобринцях організувався *драматичний гурток*, де Іван був найактивнішим учасником. Грав різних персонажів із п'єс *Івана Котляревського, Григорія Квітки-Основ'яненка, Миколи Гоголя*.

У цьому театрі він був і *керівником, і режисером, і актором*.

Також Іван Карпенко-Карий писав літературно-критичні статті, став учасником нелегального народовольського зібрання Опанаса Михалевича.

У 1883 році владі донесли, що Іван Тобілевич надав притулок *Олександру та Софії Русовим*, видав їм фальшиві паспорти.

Тоді жандарми звернули увагу на те, що багато паспортів нелегалам-народовольцям видано саме в поліції Єлисаветграда.

За неблагонадійність Іван Тобілевич був звільнений із посади секретаря поліції, *заарештований і засланий до Новочеркаська*.

У засланні він написав свою першу драму «Чабан» («Бурлака»), а також п'єси «Бондарівна», «Розумний і дурень», «Наймичка», «Безталанна».

Пізніше – комедію «Сто тисяч», трагедію «Сава Чалий», присвячену подіям гайдамаччини XVIII століття, п'єси «Хазяїн», «Суєта», «Житейське море».

Отримавши дозвіл на звільнення, повернувся в Україну й оселився в Єлисаветградському повіті на *хуторі Надія*, названому на честь першої дружини.

Нині цей хутір є *історико-культурним заповідником*.

Трупа П. К. Саксаганського та І. К. Карпенка-Карого. 90-і роки 19 ст.

Іван Карпенко-Карий вступив до театральної трупи *Михайла Старицького*, а коли в 1888 році з нього зняли гласний нагляд, він вступив до трупи свого брата *Миколи Садовського*, пізніше — до трупи *Панаса Саксаганського*.

У 1900–1904 роках створює власну трупу.

Усе своє творче життя драматург товаришував із *Марком Кропивницьким*.

Вони разом були на чиновницькій службі, а пізніше разом організували драмгурток і створили *театр корифеїв*.

Кропивницький навчав Тобілевича гри на скрипці.

У трупі М. Старицького Іван Тобілевич грав у п'єсах Марка Кропивницького, а той у його п'єсах.

У Санкт-Петербурзі Іван Карпенко-Карий організовував *українські вечорниці*, де читалися його п'єси, а також вечори на користь бідних студентів.

Крім театральної діяльності, активно працював над публіцистикою, присвячував свої роботи соціальним і національним питанням України.

Протягом свого життя драматург написав понад 90 п'єс, які й сьогодні не сходять зі сцени, зокрема *«Мартин Боруля»*, *«Хазяїн»*, *«Сто тисяч»*, головні ролі в яких свого часу грав сам Іван Карпенко-Карий.

Деякі п'єси Тобілевича були екранізовані: *«Мартин Боруля»* (1953), *«Наймичка»* (1964), *«Сто тисяч»* (1957).

На честь видатного драматурга названо *Київський національний університет театру, кіно і телебачення*.

Іван Карпенко-Карий був одним із основоположників нової української драматургії.

У своїх драмах і комедіях він зображував життя та побут народу, загострював соціальні проблеми своєї доби, драматично або з гумором висвітлював взаємовідносини тогочасного суспільства.

Твори Івана Карпенка-Карого є своєрідним підсумком столітнього розвитку української драматургії, але саме йому вдалося підняти її на новий рівень.

Він виховував нову театральну аудиторію, формував її естетичні смаки.

І в цьому також виявилось новаторство талановитого драматурга.

Методичний кейс

Сценарії заходів

- Сценарій літературної гри «І. Карпенко-Карий – видатний український драматург»
- Сценарій літературної гри: І. Карпенко-Карий – видатний український драматург, представник «Театру корифеїв»
- Розробка уроку «Інсценізація уривків комедії Карпенка-Карого «Сто тисяч» з подальшим обговоренням побаченого»
- І.Карпенко-Карий. «Мартин Боруля»

Тематичні матеріали

- Матеріали до твору І. Карпенка-Карого «Сто тисяч» (8 клас)
- Система завдань із теми: І. Карпенко-Карий. «Сто тисяч»
- Урок української літератури в 10 класі з теми: Іван Карпенко-Карий. «Хазяїн»
- Розробка уроку на тему: І. Карпенко-Карий. «Сто тисяч»
- Урок «І. Карпенко-Карий. Короткі відомості про життя і творчість видатного українського драматурга XIX ст.»
- Урок 38. Іван Карпенко-Карий. Трагікомедія «Сто тисяч». Проблема бездуховності людини, засліпленої прагненням до наживи. Засоби сатиричного змалювання

Віртуальні виставки

- [Твори І. К. Карпенка-Карого на театральній сцені](#)
- [Драматургічний храм Івана Карпенка-Карого](#)
- [Батько українського театру...](#)
- [Віртуальна книжкова виставка: Іван Карпенко-Карий](#)
- [«Світ за кулісами корифея театру та драматургії...»](#)

Буктрейлери

- [Буктрейлер. Карпенко-Карий. «Сто тисяч»](#)
- [Буктрейлер «Мартин Боруля»](#)
- [Іван Карпенко-Карий. «Сто тисяч»](#)
- [Буктрейлер на трагікомедію «Сто тисяч»](#)
- [Буктрейлер. Іван Карпенко-Карий. «Мартин Боруля»](#)
- [Буктрейлер до трагікомедії «Сто тисяч» Івана Карпенка-Карого](#)
- [Буктрейлер: Іван Карпенко-Карий. «Мартин Боруля»](#)
- [І. К. Карпенко-Карий. «Хазяїн»](#)

Відеоматеріали

- [8 клас. Українська література. І. Карпенко-Карий. Короткі відомості про життя і творчість](#)
- [10 клас. Українська література. Іван Карпенко-Карий. Життєвий і творчий шлях митця](#)
- [8 клас. Українська література. І. Карпенко-Карий. Трагікомедія «Сто тисяч»](#)
- [8 клас. Українська література. І. Карпенко-Карий. «Сто тисяч». Проблема бездуховності людини](#)
- [І. К. Карпенко-Карий — Драматург з Унікальним Талантом! — Постаті](#)
- [Театр корифеїв. Найцікавіше про Івана Карпенка-Карого | Українська література. 10 клас](#)

Із фонду бібліотеки ХАНО

Видання містить два відомі твори Івана Карпенка-Карого, вивчення яких передбачено чинною навчальною програмою з української літератури.

До творів подано передмову, що висвітлює життя та творчість письменника.

Карпенко-Карий І. Сто тисяч. Мартин Боруля / Іван Карпенко-Карий ; передмова Задорожної С. В. — К. : Шанс, 2013. — 144 с.

Із фонду бібліотеки ХАНО

У комедії «Хазяїн» класик української драматургії

І. К. Тобілевич змальовує образ сільського мільйонера, охопленого жадобою наживи.

Карпенко-Карий І. Хазяїн / за заг. ред. Хоруженко Н. — К. : Мистецтво, 1951. — 107 с.

Із фонду бібліотеки ХАНО

Мета цього посібника: ознайомити з відомим твором української літератури ХІХ століття – комедією І. Карпенка-Карого «Хазяїн».

У посібнику ви знайдете стислий переказ комедії, докладний аналіз твору, маловідомі цікаві подробиці життя та творчості великого письменника, зразки кращих учнівських творів.

Із фонду бібліотеки ХАНО

Видання містить критико-біографічний нарис і відомі твори українського письменника.

До творів подано передмову, що висвітлює життя та творчість видатного драматурга.

Карпенко-Карий І. Твори / Зубков С. Д., Кирилюк Є. П., Падалка Н. І.
— К. : Видавництво художньої літератури, 1960. — 497 с.

Використана література

1. Карпенко-Карий: цікаві факти з життя. – URL: <https://dovidka.biz.ua/karpenko-kariy-tsikavi-fakti-z-zhittya>.
2. Корифей українського театру: за творами І. Карпенка-Карого. – URL: <https://www.ukrlib.com.ua/tvory/printit.php?tid=7262>.
3. [Ніколаєнко](#) А. 17 цікавих фактів про Карпенка-Карого / [Анастасія Ніколаєнко](#). – URL: <https://womo.ua/17-tsikavih-faktiv-pro-karpenko-karogo/>
4. Тишкевич М. Карпенко-Карий: Сцена — мій кумир, театр — священний храм для мене: твори письменника — своєрідний підсумок столітнього розвитку української драматургії / Марися Тишкевич // Український інтерес. – URL: <https://uain.press/blogs/karpenko-karij-stsena-mij-kumir-teatr-svyashhennij-hram-dlya-mene-1085628>.
5. У чому виявилось новаторство І. Карпенка-Карого як драматурга? – URL: <https://www.ukrlib.com.ua/answers/printit.php?tid=11115>.
6. Фото без покликань створені за допомогою ШІ.

Дякуємо за увагу!